

Úvod do bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Obsah

1 Úvod	2
2 Zásady pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci	5
3 Základní povinnosti zaměstnavatele v BOZP	5
4 Prevence rizik	9
5 Požadavky zákona, kterým se upravují další požadavky BOZP	12
6 Odborná způsobilost v BOZP	13
7 Zajištění BOZP při činnosti nebo poskytování Služeb mimo pracovněprávní vztahy	14
8 Osobní ochranné pracovní prostředky	15
9 Nejčastější nedostatky zaměstnavatelů v BOZP	16
10 Inspekce práce	17
11 Přehled předpisů	22

Vydal: Výzkumný ústav bezpečnosti
práce, v.v.i., Jeruzalémská 9, Praha 1
Rok: 2010
Vydání: sedmé

1 Úvod

Hlavním cílem zajišťování bezpečnosti a ochrany zdraví při práci je omezovat rizika ohrožující životy a zdraví zaměstnanců při práci. Povinnosti a odpovědnost zaměstnavatele zajistit bezpečnost a ochranu zdraví při práci je zakotvena v zákoníku práce a v zákoně, kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci (BOZP) v pracovně právních vztazích a o zajištění BOZP při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovně právní vztahy.

Na ustanovení zákoníku práce k bezpečnosti a ochraně zdraví při práci navazují prováděcí a další související předpisy (viz kap. 11).

V souvislosti se vstupem ČR do EU, v souvislosti s povinnostmi danými ratifikací mezinárodních úmluv a v neposlední řadě s ohledem na kulturně ekonomické aspekty naší země, byly určeny priority pro tvorbu národní politiky BOZP.

Jsou to především:

- prevence, tvorba a podpora preventivních opatření
- zajištění stability práva v oblasti BOZP
- podpora vzdělávání a znalostí souvisejících s BOZP vč. osvěty a propagace
- podpora tvorby bezpečného a zdraví neohrožujícího pracovního prostředí
- podpora bezpečného a zdraví neohrožujícího chování
- omezení počtu pracovních úrazů a nemocí spojených s výkonem práce.

Program národní politiky BOZP by měl pomoci malým a středním podnikům uvést bezpečnost práce, pracovní podmínky a pracovní prostředí na požadovanou úroveň a bude vytvářet tlak na požadované změny.

Základem všech opatření vedoucích k ochraně zdraví a bezpečnosti práce je v zemích Evropské unie princip stálého zlepšování. Směrnice EU obsahující pravidla ochrany zdraví a bezpečnosti při práci mají zajistit prevenci úrazů a nemocí z povolání a přispívat k rozvoji pracovního prostředí.

Rámcová směrnice č. 89/391/EHS je důležitá především pro zavedení opatření ke zlepšení bezpečnosti a ochrany zdraví zaměstnanců při práci. Tato směrnice obsahuje některé klíčové body:

- prevenci
- neustálé zlepšování
- zdraví a bezpečnost
- odpovědnost zaměstnavatele
- účast zaměstnanců

Rámcová směrnice také obsahuje pravidla pro ochranné a preventivní služby, pro první pomoc, požární ochranu a evakuaci pracovníků, vážné hrozící nebezpečí a hodnocení rizika. Zahrnuje také všechny oblasti činností jak veřejných, tak soukromých.

Nejdůležitějším ustanovením rámcové směrnice je, že „zaměstnavatel má povinnost zajistit bezpečnost a ochranu zdraví pracovníků v každém ohledu ve vztahu k práci“. Proto je odpovědností členských států vydávat obecné předpisy a nařízení, ale

nepřebírat odpovědnost za zaměstnavatele. Většina směrnic obsahuje detailní informace pro zaměstnavatele o tom, jak mají zajistit bezpečnost a ochranu zdraví pracovníků. Princip odpovědnosti zaměstnavatele platí i tehdy, neplní-li pracovník své povinnosti. Jak je uvedeno v rámcové směrnici č. 89/391/EHS, bezpečnost práce a ochrana zdraví při práci by měly být zahrnuty do systému managementu podniku na všech úrovních.

Jaké nároky klade EU na členské země:

- stanovit měřitelné cíle pro snížení počtu pracovních úrazů a onemocnění souvisejících s praxí;
- zajistit zlepšení implementace platných právních předpisů;
- podpořit skutečnou kulturu prevence zahrnutím jejích principů do výuky a dalšího výcviku;
- rada EU také vyzývá sociální partnery, aby v této oblasti hráli aktivní úlohu a spolupracovali s úřady i podnikateli.

Základní pojmy a nejběžnější zkratky užívané v souvislosti s bezpečností práce a ochranou zdraví

- **bezpečnost** – stav, při němž je riziko ohrožení (osob) nebo vzniku škody vyloučeno nebo sníženo na přijatelnou úroveň;
- **BOZP** – bezpečnost a ochrana zdraví při práci; cílem zajištění BOZP je předcházet nebo omezovat rizika ohrožující životy a zdraví zaměstnanců při práci;
- **hodnocení rizik** – proces, jehož cílem je optimalizace rizika; jde o komplexní proces určení velikosti rizika na základě analýzy možných následků uvažované/předpokládané mimořádné události a pravděpodobnosti jejího vzniku; součástí hodnocení rizika je rozhodnutí, zda riziko přijmout nebo je omezit na přijatelnou míru (souhrnný proces zjištění velikosti rizika a rozhodnutí, zda riziko je či není přijatelné – akceptovatelné);
- **identifikace rizik** – proces zjišťování zdrojů nebezpečí, jejich velikosti, charakteru a umístění;
- **individuální ochrana** – poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, pracovních oděvů a obuvi, mycích, čisticích a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů; individuální ochrana nastupuje až tehdy, kdy nelze vyloučit škodlivé vlivy prostředky kolektivní ochrany;
- **kolektivní ochrana** – ochrana před riziky pro více zaměstnanců společně, např. zavedením nové technologie na pracovišti, odstraněním namáhavé práce apod.;
- **kultura práce (firemní kultura)** – souhrn základních a rozhodujících představ, které určitá skupina nalezla či vytvořila a rozvinula, v rámci nichž se naučila zvládat problémy vnější adaptace a vnitřní integrace a které se tak osvědčily, že jsou chápány jako všeobecně platné (souhrn představ, přístupů a hodnot ve firmě všeobecně sdílených a relativně dlouhodobě udržovaných);

- **nemoc z povolání** - nemoc vzniklá dlouhodobým působením škodlivých vlivů na organismus pracovníka při práci; nemocemi z povolání jsou nemoci uvedené v právních předpisech o sociálním zabezpečení (seznam nemocí z povolání), jestliže vznikly za podmínek v nich uvedených;
- **ohrožení** – aktivní vlastnost materiálu, stroje, pracovní činnosti, technického zařízení, technologie, či konkrétní situace způsobit negativní jev, událost/nehodu (úraz nebo jinou škodu na zdraví/životě, poškození životního prostředí, majetkových či jiných hodnot); o ohrožení jde jen tehdy, pokud může být působení aktivovaných nebezpečných vlastností vystaven člověk, životní prostředí nebo majetkové či jiné hodnoty;
- **OOPP** – osobní ochranné pracovní prostředky; OOPP jsou ochranné prostředky, které musí chránit zaměstnance před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví, nesmí bránit při výkonu práce a musí splňovat požadavky stanovené prováděcím právním předpisem;
- **pohoda na pracovišti** – subjektivní stav podmíněný optimálním stavem prostředí, kdy se člověk cítí co nejlépe; podle toho, které podmínky prostředí jsou optimální, jde o pohodu celkovou nebo jen tepelnou, světelnou apod.;
- **pracovní podmínky** – souhrn všech skutečností, které přímo nebo nepřímo souvisejí s pracovním procesem a mohou ovlivňovat tělesné a duševní vlastnosti a schopnosti člověka a jeho motivace při pracovním procesu; jde o soubor opatření k omezení možnosti vzniku pracovních úrazů, nemocí z povolání a nemocí vznikajících v souvislosti s prací, o stav pracovního prostředí (např. větrání, vytápění, hluk, vibrace, osvětlení apod.), o fyzickou a psychickou zátěž, o úroveň organizace práce, o práci přesčas, práci v noci, odměňování za práci a o mezilidské vztahy;
- **pracovní prostředí** – pracovní prostředí je dáno souborem fyzikálních, chemických a biologických faktorů, které svou kvalitou a kvantitou, případně dobou působení, mohou nepříznivě ovlivnit zdravotní stav pracovníka;
- **pracovní úraz** – nechtěná, náhlá, zevně působící škodlivá událost, která příčinně souvisí s činností organizace a která má za následek poškození zdraví pracovníka organizace do té míry, že přechodně nebo trvale, zčásti nebo zcela nemůže plnit svou funkci;
- **prevence rizik** – veškerá ustanovení nebo opatření, která jsou zavedena nebo se plánují na všech stupních činnosti podniku k prevenci nebo snížení pracovních rizik;
- **riziko (výklad dle pracovního práva)** – kombinace pravděpodobnosti a rozsahu možného zranění nebo poškození zdraví zaměstnance vystaveného v pracovním procesu jednomu nebo více potenciálním zdrojům pracovních úrazů nebo ohrožení zdraví zaměstnance; riziko v největším počtu pramení ze špatného uspořádání pracoviště, působení rizikových faktorů, volby a použití pracovních prostředků, pracovních postupů a režimů práce, úrovně vzdělání zaměstnanců a jejich poučení k práci nebo jejich nepříznivého zdravotního stavu;
- **riziko (výklad z hlediska BOZP)** – pravděpodobnost výskytu nějaké události s nežádoucími následky;

- **rizikový faktor** – zdroj možného zranění nebo poškození zdraví;
- **rizikovost** – kombinace pravděpodobností a rozsahu možného zranění nebo poškození zdraví v určité rizikové situaci.

2 Zásady pro zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci

Povinnosti zaměstnavatele, práva a povinnosti zaměstnance v oblasti bezpečnosti a ochrany zdraví při práci jsou vymezeny v zákoníku práce.

Zaměstnavatel je povinen na základě tohoto zákona zajistit bezpečnost a ochranu zdraví zaměstnanců s ohledem na všechna rizika možného ohrožení jejich života a zdraví. Zákoník práce určuje, na koho se tato povinnost vztahuje a kdo za plnění úkolů plynoucích z této odpovědnosti zaměstnavatele odpovídá.

Tyto základní principy, byť se na první pohled jeví jako obecné a zaměstnavatelům i zaměstnancům zcela samozřejmé, mají obrovský význam pro praxi. V okamžiku, kdy vznikne škoda, ať již zaměstnavateli či zaměstnanci, je nedílnou součástí posouzení celkové situace a všech okolností i posouzení toho, jak byly dodrženy všechny zásady BOZP. A právě porušení základních principů bezpečnosti a ochrany zdraví při práci bývá v praxi nejčastějším důvodem vzniku škody ať na jedné či druhé straně pracovněprávního vztahu. Nejvážnější důsledky má nedodržení zásad BOZP v případech vzniku pracovních úrazů a nemocí z povolání, kdy se však již zkoumá jen, které zásady BOZP byly porušeny a do jaké míry kterým účastníkem pracovněprávního vztahu. Z toho důvodu je třeba ustanovení zákoníku práce chápat jako preventivní, jejímž cílem je chránit zdraví zaměstnanců.

Podmínky pro bezpečné, nezávadné a zdraví neohrožující pracovní prostředí je zaměstnavatel povinen vytvářet vhodnou organizací bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a přijímáním opatření k prevenci rizik. Provádění úkolů v prevenci rizik je náplní činností odborně způsobilých zaměstnanců nebo odborně způsobilých osob.

3 Základní povinnosti zaměstnavatele v BOZP stanovené zákoníkem práce

Zaměstnavatel je povinen

- nepřipustit, aby zaměstnanec vykonával zakázané práce a práce, jejichž náročnost by neodpovídala jeho schopnostem a zdravotní způsobilosti,
- informovat zaměstnance o tom, do jaké kategorie byla jím vykonávaná práce zařazena; kategorizaci prací upravuje zvláštní právní předpis,
- zajistit, aby práce v případech stanovených zvláštním právním předpisem vykonávali pouze zaměstnanci, kteří mají platný zdravotní průkaz, kteří se podrobili zvláštnímu očkování nebo mají doklad o odolnosti vůči nákaze,

- sdělil zaměstnancům, které zdravotnické zařízení jim poskytuje závodní preventivní péči a jakým druhům očkování a jakým lékařským preventivním prohlídkám a vyšetřením souvisejícím s výkonem práce jsou povinni se podrobit, umožnit zaměstnancům podrobit se těmto očkováním, prohlídkám a vyšetřením v rozsahu stanoveném zvláštními právními předpisy nebo rozhodnutím příslušného orgánu ochrany veřejného zdraví,
- nahradit zaměstnanci, který se podrobí lékařské preventivní prohlídce, vyšetření nebo očkování podle výše uvedeného, případnou ztrátu na výdělku, a to ve výši průměrného výdělku, popřípadě ve výši rozdílu mezi náhradou mzdy nebo platu nebo nemocenským a průměrným výdělkem,
- zajistit zaměstnancům, zejména zaměstnancům v pracovním poměru na dobu určitou, zaměstnancům agentury práce dočasně přiděleným k výkonu práce k jinému zaměstnavateli, mladistvým zaměstnancům, podle potřeb vykonávané práce dostatečné a přiměřené informace a pokyny o bezpečnosti a ochraně zdraví při práci podle zákoníku práce a podle zvláštních právních předpisů, zejména formou seznámení s riziky, výsledky vyhodnocení rizik a s opatřeními na ochranu před působením těchto rizik, která se týkají jejich práce a pracoviště,
- zabezpečit, aby zaměstnanci jiného zaměstnavatele vykonávající práce na jeho pracovištích obdrželi před jejich zahájením vhodné a přiměřené informace a pokyny k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a o přijatých opatřeních, zejména ke zdolávání požárů, poskytnutí první pomoci a evakuace fyzických osob v případě mimořádných událostí,
- jestliže při práci přichází v úvahu expozice rizikovým faktorům poškozujícím plod v těle matky, informovat o tom zaměstnankyně. Těhotné zaměstnankyně, zaměstnankyně, které kojí a zaměstnankyně-matky do konce 9. měsíce po porodu je dále povinen seznámit s riziky a jejich možnými účinky na těhotenství, kojení nebo na jejich zdraví a učinit potřebná opatření, včetně opatření, která se týkají snížení rizika psychické a fyzické únavy a jiných druhů psychické a fyzické zátěže spojené s vykonávanou prací, a to po celou dobu, kdy je to nutné k ochraně jejich bezpečnosti nebo zdraví dítěte,
- umožnit zaměstnanci nahlížet do evidence, která je o něm vedena v souvislosti se zajišťováním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci,
- zajistit zaměstnancům poskytnutí první pomoci,
- nepoužívat takového způsobu odměňování prací, při kterém jsou zaměstnanci vystaveni zvýšenému nebezpečí újmy na zdraví a jehož použití by vedlo při zvyšování pracovních výsledků k ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců,
- zajistit dodržování zákazu kouření na pracovištích stanoveného zvláštními právními předpisy.

Informace a pokyny je třeba zajistit vždy při přijetí zaměstnance, při jeho převedení, přeložení nebo změně pracovních podmínek, změně pracovního prostředí, zavedení nebo změně pracovních prostředků, technologie a pracovních postupů. O informacích a pokynech je zaměstnavatel povinen vést dokumentaci.

Zaměstnavatel je povinen zajistit zaměstnancům školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, které doplňují jejich odborné předpoklady a požadavky pro výkon práce, které se týkají jimi vykonávané práce a vztahují se k rizikům, s nimiž může přijít zaměstnanec do styku na pracovišti, na kterém je práce vykonávána, a soustavně vyžadovat a kontrolovat jejich dodržování. Školení zaměstnavatel zajistí při nástupu zaměstnance do práce, a dále

- při změně
 1. pracovního zařazení,
 2. druhu práce,
- při zavedení nové technologie nebo změny výrobních a pracovních prostředků nebo změny technologických anebo pracovních postupů,
- v případech, které mají nebo mohou mít podstatný vliv na bezpečnosti a ochranu zdraví při práci.

Zaměstnavatel určí obsah a četnost školení o právních a ostatních předpisech k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, způsob ověřování znalostí zaměstnanců a vedení dokumentace o provedeném školení. Vyžaduje-li to povaha rizika a jeho závažnost, musí být školení pravidelně opakováno; v ostatních případech musí být školení provedeno bez zbytečného odkladu.

Zaměstnavatel je povinen těhotným zaměstnankyním, zaměstnankyním, které kojí a zaměstnankyním-matkám do konce 9. měsíce po porodu přizpůsobovat na pracovišti prostory pro jejich odpočinek.

Zaměstnavatel je povinen pro zaměstnance, který je osobou se zdravotním postižením, zajišťovat na svůj náklad technickými a organizačními opatřeními, zejména potřebnou úpravu pracovních podmínek, úpravu pracovišť, zřízení chráněných pracovních míst a dílen, zaškolení nebo zaučení těchto zaměstnanců a zvyšování jejich kvalifikace při výkonu jejich pravidelného zaměstnání.

Povinnosti zaměstnavatele při pracovních úrazech a nemocech z povolání

Zaměstnavatel, u něhož k pracovnímu úrazu došlo, je povinen objasnit příčiny a okolnosti vzniku tohoto úrazu za účasti zaměstnance, pokud to zdravotní stav zaměstnance dovoluje, svědků a za účasti odborové organizace nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a bez vážných důvodů neměnit stav na místě úrazu do doby objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu. O pracovním úrazu zaměstnance jiného zaměstnavatele zaměstnavatel podle věty první bez zbytečného odkladu uvědomí zaměstnavatele úrazem postiženého zaměstnance, umožní mu účast na objasnění příčin a okolností vzniku pracovního úrazu a seznámí ho s výsledky tohoto objasnění.

Zaměstnavatel vede v knize úrazů evidenci o všech úrazech, i když jimi nebyla způsobena pracovní neschopnost nebo byla způsobena pracovní neschopnost nepřesahující 3 kalendářní dny.

Zaměstnavatel vyhotovuje záznamy a vede dokumentaci o všech pracovních úrazech, jejichž následkem došlo

- ke zranění zaměstnance s pracovní neschopností delší než 3 kalendářní dny, nebo
- k úmrtí zaměstnance.

Jedno vyhotovení záznamu o úrazu předá zaměstnavatel postiženému zaměstnanci a v případě smrtelného pracovního úrazu jeho rodinným příslušníkům.

Zaměstnavatel je povinen ohlásit pracovní úraz a zaslat záznam o úrazu stanoveným orgánům a institucím.

Zaměstnavatel je povinen přijímat opatření proti opakování pracovních úrazů.

Zaměstnavatel vede evidenci zaměstnanců, u nichž byla uznána nemoc z povolání, která vznikla na jeho pracovištích, a uplatní taková opatření, aby odstranil nebo minimalizoval rizikové faktory, které vyvolávají ohrožení nemocí z povolání nebo nemoc z povolání.

Způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu je stanoven nařízením vlády (viz. kap. 11).

K podpoře BOZP na pracovištích se doporučuje: zavést systém

- zavést v podniku efektivní systém řízení bezpečnosti a ochrany zdraví při práci včetně ochrany životního prostředí (případně integrovaný systém řízení),
- začlenit oblast řízení bezpečnosti práce, ochrany zdraví a ochrany životního prostředí do stávajícího systému řízení podniku,
- minimalizovat rizika poškození zdraví zaměstnanců a ztrát na životech,
- minimalizovat ztráty organizace v důsledku omezení možností vzniku mimořádných událostí,
- dosáhnout stavu, kdy bezpečnost a ochrana zdraví při práci a ochrana životního prostředí bude v rámci provozu podniku zajištěna v souladu s předpisy,
- dosáhnout vyšší úrovně BOZP v rámci celého podniku, zapojením všech zaměstnanců do plnění závazků stanovených v politice BOZP a cílech a tím docílit i větší ochrany jejich zdraví,
- zlepšit podmínky pracovní a sociální pohody na pracovišti,
- zvýšit úroveň kultury práce

a tak dosáhnout úrovně bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a ochrany životního prostředí, srovnatelné s úrovní dosahovanou v podnicích zemí Evropské unie.

4 Prevence rizik

Předcházení škodlivého vlivu rizikových faktorů na zdraví zaměstnanců a vzniku nemocí z povolání a pracovních úrazů je cílem prevence rizik. Prevencí rizik se rozumí všechna opatření vyplývající z právních a ostatních předpisů k zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při práci a z opatření zaměstnavatele, která mají za cíl předcházet rizikům, odstraňovat je nebo minimalizovat působení neodstranitelných rizik.

Každá lidská činnost, tím spíše činnost zaměstnance v pracovním procesu, je zdrojem rizika. Mezi rizika jsou zahrnovány všechny zdroje úrazů, průmyslové škodliviny, nadměrné teplo nebo chlad, záření, elektrická energie apod. V souvislosti se strojním zařízením (stroji) se rozlišuje: mechanické riziko, elektrické riziko, tepelné riziko, rizika vytvářená hlukem, vibracemi, zářením, rizika vytvářená materiály a látkami, rizika vytvářená zanedbáním ergonomických zásad.

Zaměstnavatel je povinen vyhledávat rizika, zjišťovat jejich příčiny a zdroje a přijímat opatření k jejich odstranění.

Pokud zaměstnavatel přijímá opatření nezbytná pro ochranu zdraví a bezpečnost pracovníků při práci, měl by postupovat podle obecných principů prevence. Mezi doporučené kroky patří:

1. vyloučení rizika
2. zhodnocení rizik, která nemůžeme eliminovat
3. likvidování rizik u zdroje
4. přizpůsobení práce jednotlivci
5. využití technického pokroku
6. nahrazení nebezpečného bezpečným – nebo méně nebezpečným
7. vypracování politiky soustavné prevence pro všechny
8. upřednostnění kolektivních ochranných opatření před osobními ochrannými prostředky
9. poskytnutí odpovídajících informací a instrukcí.

Postupnost kroků přitom nesmí být k dosažení účinnosti přijímaných opatření narušena.

Identifikování rizika

Identifikovat riziko umožní odpověď na tři základní otázky:

- a) existuje zdroj poškození kdo/co může způsobit škodu?
- b) kdo/co může být poškozeno?
- c) jak může poškození nastat?

Riziko, které jasně může mít pouze zanedbatelný potenciál vzniku poškození, nemusí být dále uvažováno.

Pracovní rizika obvykle dělíme na:

- a) mechanická,
- b) fyzikální,
- c) chemická,
- d) biologická.

Dobrym vodítkem mohou být příklady rizika, které se vztahují na určité pracovní činnosti a situace, např.:

pracovní zařízení

- nedostatečná ochrana rotujících a pohyblivých částí
- volný pohyb částí nebo materiálu (padajících, válejících se, klouzajících, překlapujících, odlétávajících, houpajících se, bortících se), které mohou zasáhnout člověka
- pohyb strojů a dopravních prostředků
- nebezpečí požáru nebo výbuchu (tření, tlakové nádoby)
- zachycení, pořežení, vtáhnutí, bodnutí, úder, odření, pohmoždění, amputace (mechanická ohrožení)

pracovní zvyklosti a uspořádání pracoviště

- nebezpečné povrchy (ostré hrany, rohy, špice, drsné povrchy, kluzké povrchy, vyčnívající části)
- práce ve výškách
- práce v nevhodné poloze (jednostranná zátěž)
- omezené prostory (práce mezi pevnými částmi)
- zakopnutí a uklouznutí (vlhké a kluzké povrchy)
- stabilita pracovníka
- vliv užívání OOPP a jiné aspekty práce
- pracovní techniky a metody
- práce v uzavřených prostorách

používání elektřiny

- elektrické vypínače strojů
- elektrická instalace
- elektrická zařízení, ovladače, izolace
- přenosná elektrická zařízení
- elektrická energie, která může způsobit požár nebo výbuch
- nadzemní elektrické vedení

expozice látkám ohrožujícím zdraví

- vdechnutí, požití nebo absorpce kůží včetně aerosolů a jemných částic
- používání hořlavých a výbušných materiálů
- používání toxických látek
- přítomnost žiravin
- reaktivní látky
- dráždivé látky
- nedostatek kyslíku

expozice fyzikálním faktorům

- elektromagnetické záření (tepelné, RTG, ionizující)
- lasery
- hluk a ultrazvuk
- vibrace
- horké látky a prostředí
- studené látky a prostředí
- média pod tlakem

expozice biologickými faktory

- riziko infekce mikroorganismy, exo- a endo- toxiny
- přítomnost alergenů

faktory prostředí a pracovních klimatických poměrů

- nevhodné osvětlení
- nevhodná teplota, vlhkost, větrání
- znečištění, nepořádek

vztah pracovního místa a lidského faktoru

- bezpečnostní systém závisí na získání a zpracování přesných informací
- závislost na znalostech a schopnostech personálu
- závislost na dobré komunikaci a správných pokynech na změnu podmínek
- důsledek předpokládaného neplnění bezpečných pracovních postupů
- vhodnost OOPP
- slabá motivace pracovat bezpečně
- ergonomické faktory

psychologické faktory

- pracovní zátěž (intenzita, jednotvárnost)
- rozměry pracoviště, např. klaustrofobie, osamělost na pracovišti
- vliv konfliktů
- vliv rozhodování v afektu
- nízká úroveň řízení práce
- reakce v případě nouzových situací

organizace práce

- pracovní podmínky
- faktory pracovního procesu (noční práce, odpočinek, ...)
- údržba, hlavně bezpečnostních zařízení
- zajištění vyšetřování úrazů a mimořádných situací

ostatní faktory

- nebezpečné jednání jiných osob
- práce se zvířaty
- nepříznivé povětrnostní podmínky
- střídání pracovišť
- práce pod vodou atd.

5 Požadavky zákona, kterým se upravují další požadavky BOZP

Požadavky na pracoviště a pracovní prostředí

Zaměstnavatel je povinen zajistit, aby pracoviště byla prostorově a konstrukčně uspořádána a vybavena tak, aby pracovní podmínky pro zaměstnance z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci odpovídaly bezpečnostním a hygienickým požadavkům na pracovní prostředí a pracoviště, aby

- prostory určené pro práci, chodby, schodiště a jiné komunikace měly stanovené rozměry a povrch a byly vybaveny pro činnosti zde vykonávané,
- pracoviště byla osvětlena, pokud možno denním světlem, měla stanovené mikroklimatické podmínky, zejména pokud jde o objem vzduchu, větrání, vlhkost, teplotu a zásobování vodou,
- prostory pro osobní hygienu, převlékání, odkládání osobních věcí, odpočinek a stravování zaměstnanců měly stanovené rozměry, provedení a vybavení,
- únikové cesty, východy a dopravní komunikace k nim včetně přístupových cest byly stále volné,
- v prostorách výše uvedených byla zajištěna pravidelná údržba, úklid a čištění,
- pracoviště byla vybavena v rozsahu dohodnutém s příslušným zařízením poskytujícím závodní preventivní péči prostředky pro poskytnutí první pomoci a vybavena prostředky pro přivolání zdravotnické záchranné služby.

Požadavky na výrobní a pracovní prostředky a zařízení

Zaměstnavatel je povinen zajistit, aby stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí byly z hlediska bezpečnosti a ochrany zdraví při práci vhodné pro práci, při které budou používány. Stroje, technická zařízení, dopravní prostředky a nářadí musí být

- vybaveny ochrannými zařízeními, která chrání život a zdraví zaměstnanců,

- vybaveny nebo upraveny tak, aby odpovídaly ergonomickým požadavkům a aby zaměstnanci nebyli vystaveni nepříznivým faktorům pracovních podmínek,
- pravidelně a řádně udržovány, kontrolovány a revidovány.

Požadavky na organizaci práce a pracovní postupy

Zaměstnavatel je povinen organizovat práci a stanovit pracovní postupy tak, aby byly dodržovány zásady bezpečného chování na pracovišti a aby zaměstnanci

- nevykonávali činnosti jednotvárné a jednostranně zatěžující organismus. Nelze-li je vyloučit, musí být přerušovány bezpečnostními přestávkami; v případech stanovených zvláštními právními předpisy musí být doba výkonu takové činnosti v rámci pracovní doby časově omezena,
- nebyli ohroženi padajícími nebo vymrštěnými předměty nebo materiály,
- byli chráněni proti pádu nebo zřícení,
- nebyli ohroženi dopravou na pracovištích,
- na pracovišti se zvýšeným rizikem nepracovali osamoceně bez dohledu dalšího zaměstnance, pokud jejich ochranu nezajistí jinak,
- nevykonávali ruční manipulaci s břemeny, která může poškodit zdraví, zejména páteř.

Bezpečnostní značky, značení a signály

Na pracovištích, na kterých jsou vykonávány práce, při nichž může dojít k poškození zdraví, je zaměstnavatel povinen umístit bezpečnostní značky a značení a zavést signály, které poskytují informace nebo instrukce týkající se bezpečnosti a ochrany zdraví při práci, a seznámit s nimi zaměstnance. Bezpečnostní značky, značení a signály mohou být zejména obrazové, zvukové nebo světelné.

6 Odborná způsobilost v BOZP

Zaměstnavatel je povinen zajišťovat a provádět úkoly v hodnocení a prevenci rizik možného ohrožení života nebo zdraví zaměstnance (dále jen „zajišťování úkolů v prevenci rizik“) s ohledem na

- nebezpečí ohrožení bezpečnosti a zdraví zaměstnanců při práci ve vztahu k předmětu činnosti zaměstnavatele,
- základní znalosti a dovednosti zaměstnanců,
- počet zaměstnanců, jejich odbornou připravenost a jimi vykonávanou práci.

Zaměstnavatel může zajišťovat plnění úkolů v prevenci rizik, je-li k tomu způsobilý nebo odborně způsobilý v případech a za podmínek uvedených v zákoně sám, jinak je povinen zajistit tyto úkoly odborně způsobilým zaměstnancem, kterého zaměstnává v pracovněprávním vztahu. Nemá-li takového zaměstnance, je povinen zajistit je jinou

odborně způsobilou osobou. Odborně způsobilý zaměstnanec zaměstnavatele nebo jiná odborně způsobilá fyzická osoba jsou odborně způsobilými osobami.

Zaměstnává-li zaměstnavatel

- nejvýše 25 zaměstnanců, může zajišťovat úkoly v prevenci rizik sám, má-li k tomu potřebné znalosti,
- 26 až 500 zaměstnanců, může zajišťovat úkoly v prevenci rizik sám, je-li k tomu odborně způsobilý nebo jednou nebo více odborně způsobilými osobami,
- Více než 500 zaměstnanců, zajišťuje úkoly v prevenci rizik vždy jednou nebo více odborně způsobilými osobami.

Zvláštní odborná způsobilost

Na technických zařízeních, která představují zvýšenou míru ohrožení života a zdraví zaměstnanců, pokud jde o jejich obsluhu, montáž, kontrolu nebo opravy, mohou práce a činnosti samostatně vykonávat a samostatně je obsluhovat jen zvlášť odborně způsobilí zaměstnanci.

Předpokladem zvláštní odborné způsobilosti zaměstnance je

- zdravotní způsobilost podle zvláštního právního předpisu,
- dosažení věku stanoveného zvláštním právním předpisem; tento věk však nesmí být nižší než 18 let,
- odborné vzdělání stanovené prováděcím právním předpisem,
- odborná praxe v délce stanovené prováděcím právním předpisem,
- splnění požadavků podle odstavce 3 určených osobou, která uvádí na trh nebo distribuuje, popřípadě uvádí do provozu výrobky, které by mohly ve zvýšené míře ohrozit oprávněný zájem,
- doklad o úspěšně vykonané zkoušce ze zvláštní odborné způsobilosti.

Odborně způsobilý zaměstnanec musí dokončit zaškolení nebo zácvik, v němž působil pod dohledem osoby uvedené v zákoně, popřípadě osoby touto osobou určené. Nebyl-li způsob, obsah a doba zaškolení nebo zácviku určen osobou uvedenou v zákoně, určí je zaměstnavatel s ohledem na charakter práce a náročnost obsluhy.

7 Zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy

Na právní vztahy týkající se zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy, jde-li o

- zaměstnavatele, který je fyzickou osobou a sám též pracuje,
- fyzickou osobou, která provozuje samostatně výdělečnou činnost podle zvláštního právního předpisu,

- spolupracujícího manžela nebo dítě osoby uvedené výše
- fyzickou nebo právnickou osobu, která je zadavatelem stavby (stavebník) nebo jejím zhotovitelem, popřípadě se na zhotovení stavby podílí,

se vztahuje § 101 odst. 1 a 2, § 102, 104 a 105 zákoníku práce a § 2 až 11 s přihlédnutím k podmínkám vykonávané činnosti nebo poskytování služeb a jejich rozsahu.

Tam, kde se v zákoníku práce nebo v části první uvádí zaměstnavatel nebo zaměstnanec, rozumí se tím osoba výše uvedená.

8 Osobní ochranné pracovní prostředky

Není-li možné rizika odstranit nebo dostatečně omezit prostředky kolektivní ochrany nebo opatřeními v oblasti organizace práce, je zaměstnavatel povinen poskytnout zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky. Osobní ochranné pracovní prostředky jsou ochranné prostředky, které musí chránit zaměstnance před riziky, nesmí ohrožovat jejich zdraví, nesmí bránit při výkonu práce a musí splňovat požadavky stanovené zvláštními právním předpisem.

V prostředí, v němž oděv nebo obuv podléhá při práci mimořádnému opotřebením nebo znečištění nebo plní ochrannou funkci, poskytuje zaměstnavatel jako osobní ochranné pracovní prostředky též pracovní oděv nebo obuv.

Zaměstnavatel je povinen poskytovat zaměstnancům mycí, čisticí a dezinfekční prostředky na základě rozsahu znečištění kůže a oděvu; na pracovištích s nevyhovujícími mikroklimatickými podmínkami, v rozsahu a za podmínek stanovených prováděcím právním předpisem, též ochranné nápoje.

Zaměstnavatel je povinen udržovat osobní ochranné pracovní prostředky v použitelném stavu a kontrolovat jejich používání.

Osobní ochranné pracovní prostředky, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky a ochranné nápoje poskytne zaměstnavatel zaměstnanci bezplatně podle vlastního seznamu zpracovaného na základě vyhodnocení rizik a konkrétních podmínek práce. Poskytování osobních ochranných pracovních prostředků nesmí zaměstnavatel nahrazovat finančním plněním.

Bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků a ochranných nápojů jsou stanoveny nařízením vlády.

9 Nejčastější nedostatky vyplývající z neplnění povinností zaměstnavatelů daných předpisy

- zaměstnavatelé nemají dostatek informací o změnách předpisů, dozvídají se o nich většinou až při kontrolách inspekce práce, státního odborného dozoru nad bezpečností vyhrazených technických zařízení, státního zdravotního dozoru a státního požárního dozoru;
- neprovádějí prevenci rizik prostřednictvím odborně způsobilých osob, což zvyšuje pravděpodobnost vzniku nežádoucích událostí a jevů, tedy úrazů, nemocí z povolání a havárií; následně pak vedoucí zaměstnanci těchto podniků čelí pokutám ze strany dozorcích orgánů státní správy, pokutám zdravotních pojišťoven, vč. náhrady léčení zraněných a někdy i trestnímu stíhání;
- nepřidělují zaměstnancům osobní ochranné pracovní prostředky podle právních předpisů a dostávají se tak do konfliktu nejen s inspekcí práce, ale i s finančními úřady;
- neznají nové požadavky hygienických předpisů, které jsou zaměřeny zejména na stavebně technické řešení objektů a zařizovacích předmětů z hlediska hygieny práce a vystavují se tak riziku uzavření provozu;
- nezařazují zaměstnance do kategorií prací podle právních předpisů z hlediska zdravotních rizik a vystavují se tak nebezpečí pokut ze strany státního zdravotního dozoru a nežádoucímu poškození zdraví zaměstnanců;
- neznají požadavky norem a jiných předpisů na revize, kontroly a prohlídky vyhrazených technických zařízení, což vede k haváriím, výbuchům, otravám a úrazům s veškerými ekonomickými a trestně právními důsledky;
- nevědí, že jim zákon ukládá identifikovat a hodnotit rizika, která nelze odstranit a činit opatření na jejich minimalizaci;
- neznají, jak mají sepisovat, vyšetřovat a ohlašovat pracovní úrazy a nemoci z povolání a jak je mají odškodňovat, což vede často ke sporům se zaměstnanci a k soudním jednáním;
- školení zaměstnanců a jejich seznamování s riziky práce neprovádějí často vůbec nebo jen formálně a nemohou pak prokazovat požadované obecné nebo specializované odborné školení.

Jak se tyto změny dotýkají a budou dotýkat malých a středních podniků?

Pokud se tyto podniky včas nepřizpůsobí novým požadavkům, může jim to způsobit problémy, které mohou vést i k jejich likvidaci.

Zanedbání bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v podnicích má tyto důsledky:

- vyšší nemocnost a větší objem nevyužitého času vedoucí ke ztrátám produktivity, menšímu využití nákladného výrobního zařízení a možnému snížení úspor z množství,
- nízkou morálku vedoucí ke snížení produktivity, plýtvání dovednostmi a zkušenostmi zaměstnanců, k nevyužití podnikových investic do výcviku a potížím při získání kvalitních zaměstnanců,
- placení náhrad nebo odškodnění zraněným a nemocným pracovníkům nebo rodinným příslušníkům při úmrtí pracovníků v důsledku pracovních úrazů a nemocí z povolání,
- zvýšené náklady při řešení vzniklých sporů a výplatu prémie za ztížené pracovní podmínky a prostředí.

K dalším důsledkům patří:

- vyšší sazby pojistného účtované pojišťovnami,
- vyšší míra poškození strojů, zařízení a objektů v důsledku nehod,
- pokuty vyměřené orgány inspekce,
- spory s odborovými organizacemi, veřejnými orgány a místní komunitou,
- ztráta dobré pověsti, narušení vztahů se subdodavateli,
- v případě rozsáhlých porušení nebo závažných důsledků dokonce uzavření provozu nebo odnětí povolení k činnosti.

10 Inspekce práce

Zákonem č. 251/2005 Sb., byl zřízen Státní úřad inspekce práce (dále jen „úřad“) a oblastní inspektoráty práce (dále jen „inspektorát“), které jsou správními úřady.

Působnost a příslušnost úřadu a inspektorátů

Úřad a inspektoráty kontrolují dodržování povinností vyplývajících z:

- právních předpisů, z nichž vznikají zaměstnancům, příslušnému odborovému orgánu nebo radě zaměstnanců nebo zástupci pro oblast bezpečnosti a ochrany

zdraví při práci práva nebo povinnost v pracovněprávních vztazích včetně právních předpisů o odměňování zaměstnanců, náhradě mzdy nebo platu a náhradě výdajů zaměstnancům, s výjimkou právních předpisů o zaměstnanosti a právních předpisů o ochraně zaměstnanců při platební neschopnosti zaměstnavatelů,

- právních předpisů stanovících pracovní dobu a dobu odpočinku,
- právních předpisů k zajištění bezpečnosti práce,
- právních předpisů k zajištění bezpečnosti provozu technických zařízení se zvýšenou mírou ohrožení života a zdraví a právních předpisů o bezpečnosti provozu vyhrazených technických zařízení,
- právních předpisů o zaměstnávání zaměstnankyň, mladistvých zaměstnanců, zaměstnanců pečujících o děti, jakož i zaměstnanců, kteří prokázali, že převážně sami dlouhodobě pečují o převážně nebo úplně bezmocnou osobu,
- právních předpisů upravujících výkon umělecké, kulturní, sportovní a reklamní činnosti dětmi.

Práva a povinnosti při kontrole

Inspektor je oprávněn:

- vykonávat kontrolu podle tohoto zákona, je-li při jejím zahájení přítomen člen statutárního orgánu kontrolované osoby, zástupce kontrolované osoby, zaměstnanec kontrolované osoby, spolupracující rodinný příslušník nebo jiná fyzická osoba, která vykonává nebo zabezpečuje činnost, která je předmětem činnosti kontrolované osoby; na místech, na kterých by mohlo dojít k bezprostřednímu ohrožení života nebo zdraví inspektora, může být kontrola vykonána jen za doprovodu fyzické osoby pověřené k tomu kontrolovanou osobou,
- vstupovat bezplatně do objektů, zařízení a výrobních prostorů kontrolovaných osob za účelem výkonu kontroly,
- požadovat na kontrolovaných osobách poskytnutí pravdivých a úplných informací o zjišťovaných a souvisejících skutečnostech,
- při kontrole ověřovat totožnost fyzických osob uvedených v písmenu a) podle občanského průkazu, cestovního pasu, popřípadě služebního průkazu státního zaměstnance,
- požadovat na kontrolovaných osobách, aby v určených lhůtách předložily originální doklady popřípadě tyto doklady úředně ověřené a další písemnosti, záznamy dat na paměťových médiích prostředků výpočetní techniky, jejich výpisy a zdrojové kódy programů, vzorky materiálů, látek nebo výrobků (dále jen „doklady“) potřebné ke kontrole,
- pořizovat kopie části dokladů nebo výpisy z dokladů pro potřebu doložení neplnění nebo nedostatečného plnění povinností zjištěných při výkonu kontroly; za tím účelem použít technické prostředky na zhotovení fotodokumentace, obrazových nebo zvukových záznamů,
- v případech hodných zvláštního zřetele, popřípadě nebezpečí hrozícího z prodlení

1. zajišťovat doklady; jejich převzetí musí kontrolované osobě písemně potvrdit a ponechat jí kopie převzatých dokladů,
 2. odebírat k rozboru nezbytně nutné množství vzorků materiálů, látek nebo výrobků (dále jen „kontrolní vzorek“); jejich převzetí musí kontrolované osobě písemně potvrdit,
 3. nařizovat provedení měření, prohlídek, zkoušek nebo revizí,
- dotazovat se zaměstnanců kontrolované osoby bez přítomnosti dalších fyzických osob, zástupce příslušného odborového orgánu nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na záležitosti související s vykonávanou kontrolou
 - nařizovat zachování místa úrazového děje v původním stavu až do skončení šetření o pracovním úrazu nebo po dobu nezbytnou k zadokumentování místa úrazového děje,
 - vydat rozhodnutí o zákazu
 1. používání objektů, pracovišť, výrobních, pracovních prostředků nebo zařízení, pracovních nebo technologických postupů, látek nebo materiálů, vykonávání prací nebo činností, které bezprostředně ohrožují bezpečnost zaměstnanců nebo dalších fyzických osob zdržujících se s vědomím kontrolované osoby v jejích prostorech, a to až do doby odstranění závady, s výjimkou pevných trakčních zařízení a trakčních vozidel na druzích a ve veřejné silniční dopravě, lodí a letadel; za tím účelem mohou nařídit, aby přítomné fyzické osoby ihned opustily prostory, ve kterých je bezprostředně ohrožena jejich bezpečnost. Vyžaduje-li to nebezpečí hrozící z prodlení, lze rozhodnutí oznámit ústně; odvolání nemá odkladný účinek. Jestliže bylo rozhodnutí oznámeno ústně, musí jej inspektor uvést v dílčím protokolu. Rozhodnutí o vydaném zákazu musí být oznámeno kontrolované osobě písemně bez zbytečného odkladu po dni oznámení ústního rozhodnutí,
 2. práce přesčas, práce v noci, práce zaměstnankyň a mladistvých zaměstnanců, je-li vykonávána v rozporu se zvláštním právním předpisem,
 - ukládat kontrolované osobě opatření k odstranění nedostatků zjištěných při kontrole a určovat přiměřené lhůty k jejich odstranění a vyžadovat podání písemné zprávy o přijatých opatřeních; mohou rovněž navrhnout potřebná technická a jiná opatření k odstranění rizik,
 - ukládat fyzické osobě jménem orgánu inspekce práce pořádkovou pokutu za nesplnění povinností kontrolované osoby,
 - používat telekomunikační zařízení kontrolované osoby v případech, kdy je jejich použití nezbytné k výkonu kontroly,
 - seznamovat se s utajovanými skutečnostmi, prokáží-li se osvědčením pro příslušný stupeň utajení těchto skutečností.

Povinnosti inspektora

Inspektor je povinen:

- prokázat se při výkonu kontroly svým průkazem inspektora,
- informovat příslušný odborový orgán nebo radu zaměstnanců nebo zástupce pro oblast bezpečnosti a ochrany zdraví při práci o zahájení kontroly, jestliže u kontrolované osoby působí,
- chránit práva a právem chráněné zájmy kontrolované osoby,
- zachovávat mlčenlivost o totožnosti toho, kdo podal podnět k provedení kontroly,
- zabezpečit řádnou ochranu pořízených kopií částí dokladů a jejich výpisů a zajištěných originálních dokladů proti ztrátě, zničení, poškození nebo zneužití,
- vrátit neprodleně kontrolované osobě zajištěné doklady, pominou-li důvody jejich zajištění; o pořízení kopií částí dokladů a pořízených výpisech provést záznam do protokolu o provedené kontrole,
- zjistit při kontrole skutečný stav a doložit kontrolní zjištění,
- pořádit o výsledku kontroly dílčí protokol a protokol; dílčí protokol musí být součástí protokolu,
- seznámit kontrolovanou osobu s obsahem protokolu a předat jí jeho stejnopis; seznámení s protokolem potvrzuje kontrolovaná osoba podpisem protokolu, odmítne-li se kontrolovaná osoba seznámit se s protokolem nebo seznámení s ním potvrdit, vyznačí se tyto skutečnosti v protokolu,
- zachovávat mlčenlivost o osobních údajích vztahujících se k fyzickým osobám a o obchodním tajemství, o kterých se při výkonu kontroly dověděl.

Kontrolovaná osoba je povinna vytvořit podmínky k výkonu kontroly, je povinna poskytnout součinnost odpovídající oprávněním inspektora. Fyzická osoba nemá povinnost, jestliže by jejím splněním způsobila nebezpečí trestního stíhání sobě nebo osobám blízkým.

Kontrolovaná osoba je povinna v nezbytném rozsahu odpovídajícím povaze své činnosti a technickému vybavení poskytnout materiální a technické zabezpečení pro výkon kontroly.

Oprávnění zaměstnanci, popřípadě zástupci kontrolované osoby jsou povinni na žádost inspektorů dostavit se v určeném termínu k projednání výsledků.

Přestupky a správní delikty na úseku bezpečnosti práce

Fyzická osoba nebo právnická osoba se dopustí přestupku nebo správního deliktu na úseku bezpečnosti práce tím, že:

- a) nezajistí s ohledem na možné ohrožení života nebo zdraví bezpečnost fyzických osoby zdržujících se s jejím vědomím na jejích pracovištích,
- b) neplní informační povinnost stanovenou v zákoníku práce,

- c) nezajistí spolupráci osob na jednom pracovišti, aby byli kromě jejich zaměstnanců chráněni také zaměstnanci jiné osoby,
- d) přeneše náklady spojené se zajišťováním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci na zaměstnance,
- e) nezajistí přijetí opatření potřebných k prevenci rizik, ačkoli k tomu má povinnost podle zvláštního právního předpisu,
- f) nedodrží povinnosti při zajišťování bezpečnosti práce stanovené v zákoníku práce,
- g) neposkytne bezplatně osobní ochranné pracovní prostředky, pracovní oděvy a obuv, mycí, čisticí a dezinfekční prostředky nebo ochranné nápoje, ačkoli k tomu má povinnost podle zvláštního právního předpisu,
- h) nesplní povinnost udržovat osobní ochranné pracovní prostředky v použitelném stavu nebo nekontroluje jejich používání,
- i) neumístí bezpečnostní značky nebo nezavede signály, ačkoli k tomu má povinnost podle zvláštního právního předpisu,
- j) nevyšetří příčiny a okolnosti pracovního úrazu, ačkoli k tomu má povinnost podle zvláštního právního předpisu,
- k) nevyhotoví záznam o pracovním úrazu nebo nevede dokumentaci ve stanoveném rozsahu, ačkoli k tomu má povinnost podle zvláštního právního předpisu,
- l) nepředá vyhotovení záznamu o pracovním úrazu postiženému a v případě smrtelného pracovního úrazu jeho rodinným příslušníkům,
- m) nevede evidenci o pracovních úrazech ve stanoveném rozsahu, ačkoli k tomu má povinnost podle zvláštního právního předpisu,
- n) neohlásí pracovní úraz a nezašle záznam o něm stanoveným orgánům a institucím,
- o) nepřijme opatření proti opakování pracovních úrazů,
- p) nevede evidenci fyzických osob, u nichž byla uznána nemoc z povolání,
- q) neplní povinnosti týkající se pracoviště a pracovního prostředí,
- r) neplní povinnosti při zajištění řádného stavu používaných výrobních a pracovních prostředků a zařízení,
- s) porušuje povinnost týkající se organizace práce a pracovních postupů,
- t) nepřizná právo odmítnout výkon práce, o níž lze mít důvodně za to, že bezprostředně a závažným způsobem ohrožuje život nebo zdraví zaměstnanců, popřípadě život nebo zdraví jiných fyzických osob,
- u) zaměstná mladistvé zaměstnance pracemi, při nichž jsou vystaveni zvýšenému nebezpečí úrazu nebo při jejichž výkonu by mohli vážně ohrozit bezpečnost a zdraví ostatních zaměstnanců nebo jiných fyzických osob,

- v) nepřiznává odborovým orgánům právo vykonávat kontrolu nad stavem bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v rozsahu stanoveném v zákoníku práce,
- w) nepřiznává zaměstnancům právo účasti na řešení otázek souvisejících s bezpečností a ochranou zdraví při práci, ačkoli k tomu má povinnost podle zvláštního právního předpisu,
- x) nezajistí na pracovištích dodržování zákazu požívání alkoholických nápojů nebo zneužívání jiných návykových látek.

Pokuty

Za přestupky a správní delikty lze uložit pokuty do následující výše:

- a) písm. b), c), v), w) a x) lze uložit pokutu až do výše 300 000,- Kč
- b) písm. l), m), n) a p) lze uložit pokutu až do výše 400 000,- Kč
- c) písm. a), g), j), k), q), r), s) a t) lze uložit pokutu až do výše 1 000 000,- Kč
- d) písm. d), e), f), h), i), o) a u) lze uložit pokutu až do výše 2 000 000,- Kč

11 Související předpisy

K předpisům souvisejícím se zajištěním bezpečnosti a ochrany zdraví při práci patří zákony, nařízení vlády, vyhlášky, směrnice a normy.

V souvislosti s harmonizací právních předpisů Společenství s naším národním právem jsou postupně rušeny dosavadní předpisy a vydávány nové, zcela nebo částečně harmonizované. V zákoníku práce a v postupně vycházejících nařízeních vlády jsou implementována všechna podstatná ustanovení směrnic EU pro oblast BOZP.

Přehled

ZÁKLADNÍ PRÁVNÍ NORMY

1. **Ústava České republiky** (č.1/1993 Sb.), ve znění ústavních zákonů č. 347/1997 Sb., č. 300/2000 Sb., č. 176/2001 Sb., č. 395/2001 Sb., č. 448/2001 Sb., č. 515/2002 Sb., a č. 319/2009 Sb.
2. **Zákon č. 48/1997 Sb.**, o veřejném zdravotním pojištění a o změně a doplnění některých souvisejících zákonů, ve znění pozdějších předpisů.
3. **Zákon ČNR č. 589/1992 Sb.**, ve znění pozdějších předpisů.
4. **Zákon ČNR č. 592/1992 Sb.**, o pojistném na všeobecné zdravotní pojištění, ve znění pozdějších předpisů
5. **Zákon č. 266/2006 Sb.**, o úrazovém pojištění zaměstnanců (účinnost 1.1. 2010), novelou 282/2009 Sb., byla odložena účinnost odložena na 1.1.2013

6. **Zákon č. 262/2006 Sb.**, zákoník práce, ve znění pozdějších předpisů
7. **Zákon č. 264/2006 Sb.**, kterým se mění některé zákony v souvislosti s přijetím zákoníku práce, ve znění pozdějších předpisů
8. **Zákon č. 247/2000 Sb.**, o získání a zdokonalování odborné způsobilosti v řízení motorových vozidel a o změnách některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
9. **Zákon č. 361/2000 Sb.** o provozu na pozemních komunikacích, ve znění zákona pozdějších předpisů
10. **Zákon č. 251/2005 Sb.**, zákon o inspekci práce, ve znění pozdějších předpisů
11. **Zákon č. 174/1968 Sb.**, ve znění zákona č. 338/2005 Sb., o státním odborném dozoru nad bezpečností práce, ve znění pozdějších předpisů
12. **Zákon č. 258/2000 Sb.**, zákon o ochraně veřejného zdraví, ve znění pozdějších předpisů
13. **Zákon č. 356/2003 Sb.** o chemických látkách a chemických přípravcích, ve znění pozdějších předpisů
14. **Zákon č. 371/2008 Sb.**, kterým se mění zákon č. 356/2003 Sb., o chemických látkách a chemických přípravcích a o změně některých zákonů, ve znění pozdějších předpisů
15. **REACH Nařízení 1907/2006 (ES)** článek 31, příloha II – bezpečnostní listy
16. **Zákon č. 379/2005 Sb.**, o opatřeních k ochraně zdraví před škodami působenými tabákovými výrobky, alkoholem a jinými návykovými látkami a o změně souvisejících předpisů, ve znění pozdějších předpisů
17. **Zákon č. 22/1997 Sb.**, o technických požadavcích na výrobky, ve znění pozdějších předpisů
18. **Zákon č. 309/2006 Sb.**, kterým se upravují další požadavky bezpečnosti a ochrany zdraví při práci v pracovněprávních vztazích a o zajištění bezpečnosti a ochrany zdraví při činnosti nebo poskytování služeb mimo pracovněprávní vztahy, ve znění pozdějších předpisů
19. **Zákon č. 20/1966 Sb.**, o péči o zdraví lidu, ve znění pozdějších předpisů
20. **Nařízení vlády č. 495/2001 Sb.**, kterým se stanoví rozsah a bližší podmínky poskytování osobních ochranných pracovních prostředků, mycích, čistících a dezinfekčních prostředků
21. **Nařízení vlády č. 21/2003 Sb.**, kterým se stanoví technické požadavky na osobních ochranné pracovní prostředky
22. **Nařízení vlády č. 494/2001 Sb.**, kterým se stanoví způsob evidence, hlášení a zasílání záznamu o úrazu, vzor záznamu o úrazu a okruh orgánů a institucí, kterým se ohlašuje pracovní úraz a zasílá záznam o úrazu.
23. **Nařízení vlády č. 168/2002 Sb.**, kterým se stanoví způsob organizace a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při provozování dopravy dopravními prostředky.
24. **Nařízení vlády č. 567/2006 Sb.**, nařízení vlády o minimální mzdě, o nejnižších úrovních zaručené mzdy, o vymezení ztíženého pracovního prostředí a o výši příplatku ke mzdě za práci ve ztíženém pracovním prostředí, ve znění pozdějších předpisů

25. **Nařízení vlády č. 361/2007 Sb.**, kterým se stanoví podmínky ochrany zdraví při práci, ve znění nařízení vlády č. 68/2010 Sb. (účinnost od 1.5.2010)
26. **Nařízení vlády č. 378/2001 Sb.**, kterým se stanoví bližší požadavky na bezpečný provoz a používání strojů, technických zařízení, přístrojů a nářadí
27. **Nařízení vlády č. 101/2005 Sb.**, o podrobnějších požadavcích na pracoviště a pracovní prostředí
28. **Nařízení vlády č. 27/2002 Sb.**, kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci související s chovem zvířat
29. **Nařízení vlády č. 28/2002 Sb.**, kterým se stanoví způsob organizace práce a pracovních postupů, které je zaměstnavatel povinen zajistit při práci v lese a na pracovištích obdobného charakteru
30. **Nařízení vlády č. 362/2005 Sb.**, o bližších požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na pracovištích s nebezpečím pádu z výšky nebo do hloubky
31. **Nařízení vlády č. 591/2006 Sb.**, o bližších minimálních požadavcích na bezpečnost a ochranu zdraví při práci na staveništích
32. **Nařízení vlády č. 592/2006 Sb.**, o podmínkách akreditace a provádění zkoušek z odborné způsobilosti
33. **Nařízení vlády č. 11/2002 Sb.**, kterou se stanoví vzhled a umístění bezpečnostních značek a zavedení signálů, ve znění pozdějších předpisů
34. **Vyhláška MF ČR č. 125/1993 Sb.**, kterou se stanoví podmínky a sazby zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu při pracovním úrazu nebo nemoci z povolání, ve znění pozdějších předpisů
35. **Vyhláška č. 288/2003 Sb.**, kterou se stanoví práce a pracoviště, které jsou zakázány těhotným ženám, kojícím ženám, matkám do konce devátého měsíce po porodu a mladistvým, a podmínky, za nichž mohou mladiství výjimečně tyto práce konat z důvodu přípravy na povolání
36. **Vyhl.č. 341/2002 Sb.**, o schvalování technické způsobilosti a o technických podmínkách provozu vozidel na pozemních komunikacích, ve znění pozdějších předpisů
37. **Vyhláška č. 432/2003 Sb.**, kterou se stanoví podmínky pro zařazování prací do kategorií, limitní hodnoty ukazatelů biologických expozičních testů, podmínky odběru biologického materiálu pro provádění biologických expozičních testů a náležitosti hlášení prací s azbestem a biologickými činiteli
38. **Vyhláška č. 440/2001 Sb.**, o odškodnění bolesti a ztíženého společenského uplatnění, ve znění pozdějších předpisů
39. **Vyhláška č. 87/2000 Sb.**, kterou se stanoví podmínky požární bezpečnosti při svařování a nahřívání živců v tavných nádobách